

TOSES

Tosquella (xlvi, 121) i *Mas de Tosquella*, documentats en el S. XII en el *Capbreu dels Masos* de Miravé (Sols.).

Lo Tusquello a les Coves de Vinromà (xxviii, 149. 24). J. F. C.

Toscar, Toscaret, V. Tosca

TOSES

El poble del capdamunt de la Vall de Ribes, al peu de la Collada de *Toses*, el pas pirinenc principal cap a Cerdanya.

PRON.: *tózəs*, general a la Vall de Ribes, a Cerdanya i pertot, 1920. Només alguns forasters de terra llunyana ho confonen amb *Tosses* (com ho feien encara algunes geografies i nomenclàtors, fins el NCEC en la 1a. ed.), correcció avui ja divulgada i general.

MENC. ANT. 839, Acta C. SdUrg.: «parochia *Tosos*», id. en el *Capbreu* i a la còpia del S. XII (ed. Pujol, n.º 199); 1030: *Tosos* (Alart, *Priv.*, 31); 1035: «port de *Tosa*» [sic] (*Li. Fe. Ma.* II, p. 202); 1070: *Tosos* (Balari, *Orig.*, 183); 1086: Monte *Tosa* (Colhe. Moreau v), la cita s. v. *Er*, ha de correspondre aproximadament a la collada i el trajecte de serra immediat, perquè va com afrontació Sud d'un alou en te. d'Er, que per l'Est afronta amb *Vedriyans* i per l'O. amb Gorguja (no és, doncs, la *Tosa d'Alp*, perquè entremig queden tota la gran vall de La Molina i la de Vallcebollera); 1102: vila de *Toses* (*Li. Fe. Ma.* II, 208); 1359: *Toses* (CoDoACA XII, 66); 1373, en text català: G. D. rector de *Thoses* (SerraV., *Pinós Mtpl.* III, 165).

ETIM. TONSOS 'pelats', suplint-hi un substantiu masculí: *villares* o *saltus tonsos*, perquè, en efecte el fons d'aquella aspra clotada està despullat de bosc, en contrast amb les grans boscuries de la collada de *Toses* i de la carena cap a Castellar de N'Hug; per més que Gentil i Flordeneu, esbalaitats pel deliri nupcial, vegin «*Toses Florit*» en llur cavalcada pels aires de *Canigó*. No és TONSAS, com diu *AlcM*, com ho mostra la forma *Tosos* de les mencions més antigues, car el més tardà *Toses* és un cas dels plurals arcaics (com *meses*, *cosses*, *osses*) (*LleuresC*, 312), conservat en aquesta reculada vall pirinenca. Cf. el que n'he escrit ja en el *DECat* VIII, 642b58-60.

HOMÒNIM. *Tosos*, poble d'Aragó, entre Belchite i Cariñena, on avui s'ha fet el *Pantano de Tosos*.

Toses, V. *Serratoses Tosquella*, V. T. (misc. moss.) i *Tosca Tosquera*, V. *Tosca Tosquers*, V. *Quer*

TOSSA (I)

Tossa 'puig de gran magnitud' i *tossal* 'cim prominent': *DECat* VIII, 640a26-35.

Singles turons *La Tossa* damunt Meranges, a la línia de la frontera; a Fetges (xxiii, 142.25); a Que-

ralbs (Cor., 15-vi-1969) i a la muntanya de Tivissa. *La tósə* la prenen per senya els pescadors de Cambrils que la veuen des de mar darrere Mont-roig, més enllà d'Escornalbou (Casac. 1923). *La Tossa Pelada*, un dels cims culminants de la serra del Port del Comte, en el terme de la Coma i la Pedra (xxxviii, 55.5). *Font de Tossa*, a Berga (Torras, *Berg.*, 40).

La Tossa de Rei, turó del terme de Roquetes.

La Tossa de Montbui, nom del castell de Montbui i de l'església de *Santa Maria de la Tossa* (Anoia).

Sa Tossa Alta a Manacor (xl, 56.14).

Secundàriament colònia industrial en el terme de Rosselló de Segrià.

Singles partides *les Tosses* del Pont de Suert (xiii, 196), i de Vilafamés (xxix, 2.11). *Ses Tosses des Verger* a Alaró (xl, 25.2).

La Tussa del Canal, partida del terme de Toses, cap a Navà. Pot ser *tossa* contaminat per la *u* dels sinònims *tuca* i *suca*.

EL TOSSAL, municipi de la Noguera agregat al de Ponts, situat a la vall del Segre (oït *al tosàl*, per Casac. 1920, i Cor. a Cabanabona (1931).

El Tossal, despoblat del municipi de Tamarit de Llitera.

El Tossal, barri del centre històric de la ciutat de València.

El Tossal de Corroncui, barri de Viu de Llevata.

Cap o cabeç i *Cala del Tossal*, que limiten la badia de Benidorm (Marina Val.).

Tossal de Baltasana, cim culminant de les muntanyes de Prades (Cor. 1932).

Tossal Colomer, en el terme d'Angostrina, documentat els anys 1332 i 1387 (Ponsich, *Top.*, 140).

Singles partides de Saldes (xxxviii, 64.4), i de Montserrat d'Alcalà (xxx, 146.4).

Serra dels Tossals, amb Santuari de Sta. Maria, dins el municipi de Capolat (Cor. 2-iv-1934). *Serrat dels Tossals* a Navès (xxxviii, 181.23).

Els Tossals, barri d'Alcoi.

Es Tossals Verds, a Mall., possessió del municipi d'Escorca, sota el *puig des Tossals*, a la serra de Tramuntana (xl, 57.20 i ja figura en el m. Despuig).

El Tossalet, antic lloc de moriscos del municipi de Rafelguaraf. Id., singles barris d'Onda, de Dènia, de Benissa (xxxiv, 89.3) i de Manuel (cf. Lz. Vargas III, 58, any 1774).

El Tossadell a Saldes (xxxviii, 73.24), dissimilació del dim. *tossalell*.

El Tossalnou, llogaret del municipi de Rafelguaraf.

Coma-tossal a Enviny (xxxvii, 6.5). *Plana-tossal* a les Viles del Turbó. J. F. C.

TOSSA (II)

La bella vila de la Costa Brava selvatana.

PRON.: *tósə*, oït a Vidreres i Sta. Coloma, Casac.